

11.12 Specialpædagogik

Fagets identitet

Linjefaget specialpædagogik sætter den studerende i stand til at begrunde, planlægge, gennemføre og evaluere undervisning af børn og unge med særlige behov under hensyntagen til den enkeltes forudsætninger.

Fagets forskellige indholdsområder ses i en tæt indbyrdes sammenhæng og integreres i et helhedssyn på specialpædagogik som bestående af at skabe udvikling, læring og inklusion. Temaer, stof samt arbejds- og undervisningsformer udvælges under hensyn til centrale specialpædagogiske didaktiske perspektiver og problemstillinger i folkeskolens specialundervisning.

Resultater fra aktuelle nationale og internationale forsknings- og udviklingsarbejder inddrages og den studerende motiveres til innovativ og kreativ tænkning og handling, der kan udvikle undervisningen i folkeskolen.

Faget sigter mod at gøre den studerende i stand til at varetage en bred vifte af specialpædagogiske opgaver i skolen, i forhold til de børn som ikke umiddelbart kan profitere af skolens almene undervisning.

Målet er, at den studerende opnår kompetencer til

- at arbejde indenfor det specialpædagogiske felt, både i almenpædagogiske og specialpædagogiske læringsmiljøer
- at begrunde personlig og professionel stillingtagen til specialpædagogiske problemstillinger,
- at indgå i tværfaglige drøftelser,
- at identificere specialpædagogiske problemstillinger i forhold til organisatoriske, institutionelle og samfundsmæssige betingelser og muligheder,
- at forberede, gennemføre og evaluere undervisning tilpasset den enkelte elevs behov,
- at udarbejde, formidle og evaluere elevplaner,
- at beskrive, analysere og vurdere forhold, der har betydning for personers, organisationers og institutioners opgaveløsning i forhold til mennesker med særlige behov,
- at beskrive, analysere og vurdere normalitet og afvigelse i historisk, belysning og
- at beskrive, analysere og vurdere udviklingsmuligheder for børn og unge med særlige behov,
- at kommunikere klart i forbindelse med undervisning, rådgivning, vejledning og samarbejde,
- at reflektere over sit samspil med udsatte børn individuelt og i grupper.

Indhold

- Specialpædagogisk teoridannelse som grundlag for forståelsen af særlige behov hos mennesker.
- Didaktiske teorier, begreber og problemstillinger af betydning for udvikling af det specialpædagogiske område.
- Folkeskolens organisering af specialundervisningen.
- Rummelighed og inklusion.
- Samfundsmæssige og kulturelle udviklingstendensers betydning for specialpædagogisk praksis.

- Lovgrundlaget, herunder nationale love og bekendtgørelser samt internationale deklamationer og konventioner.
- Specialpædagogik som fag, udviklings- og forskningsfelt.
- Specialpædagogikken i undervisningen / undervisningsdifferentiering /holddannelse
- Forebyggende, foregribende og indgribende foranstaltninger, herunder klasseledelse.
- Kognitive, sociale og emotionelle problemstillinger hos forskellige elevgrupper:
 - Elever med læse-, skrive- og matematikvanskeligheder.
 - Elever med fysiske eller psykiske funktionsvanskeligheder og / eller neurobiologisk dysfunktion.
 - Elever med sammensatte vanskeligheder af faglig, social og /eller emotionel karakter
- Kliniske diagnoser jvnfr. psykiatriens diagnostiske beskrivelser af afvigelse og deres anvendelse i pædagogisk praksis.
- Pædagogisk intervention ved problemstillinger i forhold til adfærd, kontakt og trivsel (AKT og mobning).
- Metoder til løbende evaluering og dokumentation af elevens faglige, personlige og sociale udvikling.
- specialpædagogiske hjælpemidler, herunder computerbaserede programmer.
- Kendskab til mulighederne for samarbejde med rådgivning fra pædagogisk/psykologisk rådgivning og fra andre lokale og centrale specialrådgivningsorganisationer og videns centre.
- Skolens opgaveløsning, funktion og kultur i forhold til elever med særlige behov.
- Skole-hjemsamarbejde.
- Pædagogisk forskning og udviklingsarbejde.
- Kollegial rådgivning og refleksion i teams
- Ekstern vejledning og supervision

Fagets organisering

Linjefaget Specialpædagogik er organiseret i 5 semestre (3. - 7. semester), og kan vælges som det tredje linjefag.

Hvert semester omfatter sit særlige indhold, hvortil der knytter sig deltagerpligtige opgaver, som relaterer sig til det indhold, der arbejdes med i det enkelte semester. Semestrene har følgende hovedtemaer:

1. Specialpædagogik som fagligt felt
2. Kategorisering og diagnosticering
3. Specialundervisnings praksisformer
4. Specialpædagogik og individ
5. Relationsarbejde, tværprofessionalitet, og skole/ hjem samarbejde

10.12.1 3. semester. Specialpædagogik som fagligt felt

Mål

Den studerende

- kan identificere specialpædagogiske problemstillinger i forhold til organisatoriske, institutionelle og samfundsmæssige betingelser og muligheder,

- kan beskrive, analysere og vurdere forhold, der har betydning for personers, organisationers og institutioners opgaveløsning i forhold til mennesker med særlige behov,
- kan beskrive, analysere og vurdere normalitet og afvigelse i et historisk, etik, sociologisk og psykologisk perspektiv
- Pædagogiske og psykologiske forskningsmetoder, så der kan reflekteres kritisk over tekster baseret på videnskabelige empiriske undersøgelser
- Tilegner sig viden om og forståelse af pædagogiske og psykologiske forskningsmetoders forskellige formål, design, dataindsamlingsmetoder, databehandling og analyse samt publikationer

Indhold

- Specialpædagogik som fag og forskningsfelt
- Specialpædagogisk teoridannelse som grundlag for forståelsen af særlige behov hos mennesker
- Didaktiske teorier, begreber og problemstillinger inden for specialpædagogik
- Specialpædagogiske organisationsformer i forhold til et samfundsmæssigt, historisk og kulturelt perspektiv.
- Historiske, etiske, sociologiske, didaktiske og psykologiske aspekter af specialpædagogik
- Specialpædagogiske problemstillinger på organisationsniveau
- Rummelighed, inklusion og eksklusion
- Lovgrundlaget for specialundervisning, herunder nationale love og bekendtgørelser samt internationale deklARATIONER og konventioner
- Der arbejdes med hvad forskning og forskningsmetoder er, og hvordan forskningsresultater kan studeres kritisk

4.semester praktik, se afsnit 7.3. Det starter i 3.semester

Praktikken er et naturligt omdrejningspunkt for studiet i specialpædagogik. Det er vigtigt at der indgår problemstillinger, der tager udgangspunkt i de fagdidaktiske områder i specialpædagogik. Der foregår en opdeling i før – under – efter praktikken:

Før praktik, i 3.semester: Der aftales et eller flere områder, som søges undersøgt i relation til et planlagt undervisningsforløb. Der lægges vægt på, at de studerende reflekterer over og begrundet valg og fravalg af pædagogiske og faglige metoder og strategier.

Under praktik: Undervisningsforløbet gennemføres, observationer foretages og data indsamles, i en elektroniske logbog.

Evaluering og bedømmelse af semesteret:

Som afslutning på semesteret udarbejder den studerende en 5 sideres opgave. Opgaven skal vise en forståelse for faget specialpædagogik som fagligt felt i relation til historiske, etiske, sociologiske, didaktiske og psykologiske aspekter.

Opgaven præsenteres til en 30 min. Fremlæggelse og diskuteres mundtligt på holdet med respons fra opponentergruppe og underviser.

10.12.2 4.semester. Kategorisering og diagnosticering

Mål

Den studerende

- Har viden om kognitive, sociale og emotionelle problemstillinger hos elever med særlige behov for specialpædagogisk intervention
- Har kendskab til diagnostik

Indhold

- Normalitet og afvigelse
- Psykiatriske diagnoser og deres anvendelse i pædagogisk praksis.
- Pædagogiske diagnoser og deres anvendelse i pædagogisk praksis
- Undersøgelles- og testmetoder
- Elever med sammensatte vanskeligheder af faglig, social og /eller emotionel karakter
- Elever med læse-, skrive- og matematikvanskeligheder.
- Elever med fysiske eller psykiske funktionsvanskeligheder og / eller neurobiologisk dysfunktion.
- Omsorgssvigt
- For erfaring med at udarbejde et specifikt undervisningsforløb der tilgodeser elevens med- og selvbestemmelse
- Kan vurdere forskellige undervisningsmetoders fordele og ulemper
- Kan begrunde valg og fravalg af metoder med baggrund i et specifikt emne og klassetrin/trin
- Kan anvende løbende evaluering med henblik på at fremme elevens læring
- Er i stand til at reflektere over og vurdere egen praksis

4.semester praktik, se afsnit 7.3

Praktikken er et naturligt omdrejningspunkt for studiet i specialpædagogik. Det er vigtigt at der indgår problemstillinger, der tager udgangspunkt i de fagdidaktiske områder i specialpædagogik. Der foregår en opdeling i før – under – efter praktikken:

Før praktik, i 3.semester: Der aftales et eller flere områder, som søges undersøgt i relation til et planlagt undervisningsforløb. Der lægges vægt på, at de studerende reflekterer over og begrundet valg og fravalg af pædagogiske og faglige metoder og strategier.

Under praktik: Undervisningsforløbet gennemføres, observationer foretages og data indsamles, i en elektroniske logbog.

Efter praktik, 4.semester: De studerende reflekterer, analyserer og perspektiverer egen praksis i den elektroniske logbog, og dette indgår i det videre arbejde i de studerendes linjefag. Diagnostiserende og innovative feltarbejder med reference til forskning kan indgå i faget.

Evaluering og bedømmelse af semesteret:

På baggrund af semestrets indholdsbeskrivelse vælger den studerende et af områderne til fordybelse. Opgaven skal dokumentere forståelse af hvordan der på organisationsniveau arbejdes med den valgte specialpædagogiske problemstilling. Rapporten kan være baseret på feltstudie eller logbog fra praktikken.

Opgaven på 5 sider præsenteres over en 30 min fremlæggelse og diskuteres mundtligt på holdet med respons fra opponentgruppe og underviser.

10.12.3 5.semester. Specialundervisningens praksisformer

Mål

Den studerende

- Får kompetencer til at arbejde indenfor det specialpædagogiske felt, både i almenpædagogiske og specialpædagogiske læringsmiljøer
- Får kendskab og praksiserfaring i relation til specialpædagogiske teorier og metoder

Indhold

- Didaktiske teorier, begreber og problemstillinger af betydning for det specialpædagogiske område.
- Pædagogisk intervention ved problemstillinger i forhold til adfærd, kontakt og trivsel (AKT og mobning).
- Specialpædagogikken i undervisningen/ undervisningsdifferentiering / holddannelse
- Forskellige specialpædagogiske metoder rettet mod særligt afgrænsede typer af vanskeligheder
- Metoder til løbende evaluering og dokumentation af elevens faglige, personlige og sociale udvikling.
- Specialpædagogiske hjælpemidler, herunder computerbaserede programmer.didaktiske teorier, begreber og problemstillinger inden for specialpædagogik
- Kan anvende kvantitative og kvalitative metoder til at udføre mindre undersøgelser
- Kan udarbejde spørgeskemaer til brug ved indsamling af empiri
- Kan analysere indsamlet empiri

5.semester praktik, se afsnit 7.4

Praktikken er et naturligt omdrejningspunkt for studiet i specialpædagogik. Det er vigtigt at der indgår problemstillinger, der tager udgangspunkt i de fagdidaktiske områder i specialpædagogik.

Der foregår en opdeling i før – under – efter praktikken:

Før praktik: Der aftales et eller flere områder, som søges undersøgt i relation til et planlagt undervisningsforløb. Den studerende introduceres til og får øvelse i at planlægge mindre kvantitativ/kvalitativ undersøgelse. Der udarbejdes spørgeskemaer og der introduceres til spørgeteknikker

Under praktik: Undervisningsforløbet gennemføres, observationer foretages og data indsamles, i en elektroniske logbog.

Efter praktik: De studerende bearbejder og analyserer de kvantitative og kvalitative data i den elektroniske logbog, som indgår i det videre arbejde i de studerendes linjefag.

Evaluering og bedømmelse af semesteret:

I tilknytning til forberedelse, gennemførelse og efterbehandling af praktikken udarbejder den studerende en logbog. Denne danner sammen med specialpædagogikfagets indholdsskrivelse grundlaget for semesterets opgave. Den studerendes egen lærerpraksis i relation til at udøve specialpædagogik, vil hermed være i fokus. Opgaven udgør 5 normal og der fremlæggelse 30 min pr. gruppe

10.12.4 6. semester. Specialpædagogik og individ

Mål

Den studerende

- kan forberede, gennemføre og evaluere undervisning tilpasset den enkelte elevs behov,
- kan udarbejde, formidle og evaluere elevplaner,

- kan beskrive, analysere og vurdere udviklingsmuligheder for børn og unge med særlige behov
- kan begrunde personlig og professionel stillingtagen til specialpædagogiske problemstillinger.

Indhold

- Etik
- Almen dannelse
- Forholdet mellem individ og fællesskab
- Individuelle handleplaner og rapportskrivning
- Faglige, personlige og sociale udviklingsmuligheder

Evaluering og bedømmelse af semestret:

På baggrund af en analyse og en vurdering af de prøve- og testresultater eller på baggrund af en *specifik eller generel vanskelighed, der foreligger på en given elev, som indstilles til en specialpædagogisk foranstaltning i folkeskoleregi, udarbejdes en elevplan for den konkrete elev eller et didaktisk forslag. Elevens problemfelter både af faglig, social og emotionel karakter indkredses, og der gives en samlet anbefaling af de tiltag, som folkeskolen skal og kan tilbyde denne elev.*

Produktet skal bestå af en velargumenteret faglig udarbejdet elevplan af et omfang på 5 normalsider, præsenteret på holdet.

10.12.5 7. semester. Relationsarbejde, tværprofessionalitet, og skole/ hjem samarbejde

Mål

Den studerende får kompetencer til

- at kommunikere klart i forbindelse med undervisning, rådgivning, vejledning og samarbejde,
- at reflektere over sit samspil med udsatte børn individuelt og i grupper.
- at indgå i tværfaglige drøftelser,

Indhold

- Kendskab til mulighederne for samarbejde med rådgivning fra pædagogisk/psykologisk rådgivning og fra andre lokale og centrale specialrådgivningsorganisationer og videns centre.
- Skolens opgaveløsning, funktion og kultur i forhold til elever med særlige behov.
- Skole-hjemsamarbejde.
- Pædagogisk forskning og udviklingsarbejde.
- Kollegial rådgivning og refleksion i teams
- Ekstern vejledning og supervision

10.12.6 Ekstern eksamen

Den studerende skal, for at kunne indstille sig til den afsluttende eksamen, have afleveret og fået godkendt fem studieprodukter af læreren i faget. De fem studieprodukter, der tilsammen dækker fagets mål og indhold i faget, danner grundlag for lodtrækning til den afsluttende eksamen.

Mundtlig prøve

Den studerende udarbejder en skriftlig opgave på 10 normalsider på baggrund af lodtrækning mellem de godkendte studieprodukter. Opgaven afleveres en uge efter, at den studerende har fået meddelt resultatet af lodtrækningen. Opgaven danner udgangspunkt for den mundtlige prøve, men bedømmelsen foretages på grundlag den mundtlige prøve.

Eksaminationstid: 45 minutter

Bedømmelsen foregår ved ekstern censur. Der gives en samlet karakter efter GGS-skalaen.